

בית הספר הקורונה

צ' גולן

"המורה, אני על הקו"

* האמידה האלפונית *

אינטראקציות ועוד. מערכת הלימודים היא בעצם התפאורה החיצונית של בית הספר, שמלת האפריון של הכלה. כאשר מבינים עיקרון חשוב זה, מתבוננים באתגרים הלימודיים באור שונה לחלוטין.

תקופת הלמידה הביתית פיתחה בתלמידות מיומנויות נפלאות, כמו גמישות מחשבתית, דחיית סיפוקים, יכולת ביטוי, הקשבה, הסתגלות ועוד. אפשר לומר שמבחינה אישיותית, מערכת החינוך קיבלה בחזרה את התלמידות כשהן מועצמות יותר. נקודה נוספת שחשוב לי לציין: כאשר בית הספר עבר למגרש הביתי, הורים גילו שותפות ומעורבות בתכנים ובמשימות; קולה של המורה נשמע במטבח, שיעור דינים ריתק גם את אימא... בסיומה של שנה, לאחר תקופה לא פשוטה, אני יכולה לומר ולהעיד כי חודשים אלו היו תקופת תור-הזהב לשותפות ההורית עם בית הספר.

הקריאה שלי להורים לקראת שנת הלימודים הבאה עלינו לטובה: בית הספר והבית צריכים לשלב ידיים. השנה התגלגלה לידינו הזדמנות יקרת ערך לשותפות מלאה שאין כמוה דשן משובח בחינוך. הבה לא ניתן לגלגל הזמן להקות זאת.

ידע וחיטבות חומר? האם לשם כך נקראו אל הדגל?

באחד הערבים של אייר התקשרה אליי אם מודאגת: "אין לי מנוחה, האם ילדתי תוכל לעלות לכיתה א'?" "איזו בעיה יש לילדה?" ביררתי בעדינות. וזו התשובה שענתה לי האם בשברון לב: "ילדתי יודעת כרגע עד האות מ"ם. יש סיכוי?"

כדי להבהיר לנו, ולאם המוטרדת, את משמעות הדברים, מזמינה המנהלת כלה בלבן: האם כלה בישראל נעשית כלה הודות לשמלת הכלולות שהיא לובשת? בזכות זר הסחלבים שבידיה? מגוחך לחשוב כך. אין ספק שכלה ביום חופתה, היא כלה מעצם היותה כלה.

ילדה קטנה החובקת שש שנים, כשירה להיות תלמידה מעצם היותה ילדה בת שש. לא הידע שצברה עד האות מ"ם או ש"ן או ת"ו הוא שמכשיר אותה להיות תלמידה בבית הספר, אלו לא אבני הבוחן.

אומנם במרוצת הימים לפעמים נדמה כי בית הספר הוא משכן לידע, אבל המשמעות העמוקה שלו היא: הכשרה לחיים. בית ספר מכין את התלמידות אל העתיד, אל ההווה, אל החיים עצמם. תלמידה מתאמנת על דחיית סיפוקים, עמידה בתפקידים, ביצוע מטלות, ניהול קשרים חברתיים, פיתוח

המעבר למערכת למידה טלפונית היה ללא ספק פרויקט מורכב להורים, לתלמידות ולצוותות החינוך. **הגב' ש' ברלינר תחי', מנהלת בית הספר 'גור' בני ברק ברשמים אישיים:**

עם פרוץ הקורונה, בעוד מערכות הבריאות נאלצו להתמודד עם הנגיף הקשה, עם בדיקות ופיתוח חיסונים, אנחנו במערכת החינוך נדרשנו להמציא פתרונות להשלכותיו של המשבר, שהבולטת בהן היא שביתת מוסדות הלימוד. בסוגריים - בכוונה אינני משתמשת במונח שביתת המערכת החינוכית, כי מחינוך לא יוצאים אף פעם ל'שביתה'.

בתקופה זו פשטה הלמידה את תבניתה המקובלת ולבשה צורה חדשה, עברה מלמידה פורמאלית ללמידה מרחוק. כצוותות הוראה, תקופת אי הוודאות הזו הציבה אותנו מול שאלה עקרונית התובעת מענה: אם קווי הטלפון עושים את המלאכה... היכן המקום שלנו? מהי אפוא המשמעות שלנו בבית הספר? מהי המהות של נוכחות צוות הוראה בימים כתיקונם, בכלל?

השאלה הנוקבת הזו חידדה לנו מחדש את המסר: האם השליחות שלנו היא להקנות

"הגנת, תפתי לי..."

* החל' e בארכת החינך *

אחרי שהיו נעולים על מנעול וברח במשך חודשיים ויותר, החלו מוסדות החינוך להיפתח. בזהירות. בחשש. בהקפדה על נהלים. באי ודאות יומיומית. הגנת ר' קוט ממודיעין עילית משתפת ב'שעת ריכוז' מיוחדת של שלהי תש"פ.

כשרצו להתחיל לפתוח את הגנים מחדש, חששתי מאוד. איך ילדות בנות חמש-שש יכולות להקפיד על הכללים? גם הגנות האחרות בצוות חששו מהדבקה קולקטיבית, והיו כאלו שביקשו לשבת מאחורי שולחנות שעליהם מחיצה שקופה. המנהלת שלנו הרגיעה את הרוחות, ייעצה לנו כיצד לקבל את הילדות ומה לומר להן, אבל למחיצות היא סירבה בתוקף. לגנות שחששו להגיע היא הבטיחה שאם תחלטנה להישאר בבית בגלל הסיכון - היא מבינה אותן והכול בסדר... 'אנחנו עוסקים כאן עם נשמות', כך היא אמרה, 'גנת שהחליטה להגיע - שתדע שזה על מנת להיות עם הילדות. נכון שהן יכולות להתקרב אלינו ולנגוע בלי לשים לב, אבל התפקיד שלנו הוא

לקבל את הילדות, להקשיב לחוויות שחלפו עליהן ולהעניק להן תמיכה והשתתפות... בשבוע שבו נפתחו הגנים לראשונה, הגן שלנו היה כמעט ריק. בכל יום נכחו בו בין ילדה אחת לתשע... כשחלף השבוע הראשון, כבר הייתה נוכחות רבה יותר. בתחילה החזרה הייתה במתווה של קפסולות, כאשר לבנות קפסולה אחת אסור לגעת-לשחק-לשבת ליד בנות הקפסולה האחרת. כך יצא שאת הריכוז, היצירה או הפעילות בחצר נאלצנו לערוך פעמיים...

מדי בוקר הילדות היו צריכות להביא טופס 'הצהרת בריאות' חתום בידי ההורים. מובן שהיו כאלו ששכחו, וכך כמעט בכל יום מצאנו את עצמנו עם ילדות שנאלצות להמתין בפתח הגן עד שנשיג את ההורים בטלפון, ונקבל את ההצהרה בפקס... במשך הזמן הילדות למדו לבקש מאימא פתק לפני שיוצאים לדרך.

אני חייבת לציין שהופתעתי לטובה. למרות החששות הראשוניים, גיליתי שהילדות מודעות לכללים כמעט יותר מאיתנו... הן שפעו מושגים על קורונה ובידוד. אנקדוטה חמודה שממחישה עד כמה הבנות היו עמוק בתוך חוויות הקורונה:

באחד הריכוזים שערכתי סיפרתי על ילד שרצה ללכת לגינה וביקש מאימא רשות. הגן כולו עצר נשימה. 'והיא הסכימה לו?' 'כן', השבתי, והן לא הצליחו להבין. 'אבל הגנת, אימא שלי לא מרשה לי ללכת לגינה!' הייתי צריכה להסביר להן שמדובר בסיפור שהתרחש לפני הקורונה. גם כאן הן עדיין נזקקו להבהרות. 'לפני הקורונה? מתי זה היה?'...

כשהתחילו להגיע דיווחים על הדבקה חזרת במוסדות לימוד ועל כניסת בתי ספר שלמים לבידוד, התחלנו לחשוש מסגירת הגן לקראת סוף השנה. את מסירת הסיום תכננו מלכתחילה לערוך במתכונת מצומצמת, ללא אימהות, ונערכנו לכך שגם אם ניכנס לבידוד - נמשיך לשמור על קשר עם ילדות הגן דרך הקו הטלפוני ובשיחות אישיות עם כל ילדה.

החשש מפני הידבקות היה יום-יומי. הרגשנו במוחש כי 'בידך אפקיד רוח' - מחובתנו להקפיד על ההנחיות, אולם שום דבר אינו בידיים שלנו. שידרנו זאת גם לבנות. אפשר לומר שילדות הגן של שנת תש"פ ספגו אמונה מוחשית הרבה יותר מאשר בשנים שקדמו להן...

"אימא, הגעתי הביתה!"

* הקורונה כאקצבה להורים *

הגב א' רוזנצוויג, מנהלת מכון 'קריאת כיוון', מאבחנת דידיקטית ומנחת הורים, מזמינה אותנו להפיק את המיטב מהמשבר.

הקורונה, על צדדיה החיוביים, אפשרה להורים לראות את ילדם באופן בלתי אמצעי. פעמים רבות כשפונים אליי עם ילד לאבחון ולייעוץ, אני חשה ניגודיות בין שני קטבים ופער עצום ביניהם: קולו של בית הספר, קול המוסד החינוכי, ולעומתו קולם של ההורים, כשבתווך - לעיתים תהום.

ילדים המתוארים בפי המנחן כתזזייתיים ומהירים, מתוארים בפי הוריהם כבוגרים ויצירתיים, ללא אזכור לגבי מידת הקפיציות שלהם. סוג של מאבק, כשלעיתים הפנייה אליי היא כמו פנייה למגשר.

פתאום, בצל הקורונה, בעיות שעטו על עצמן מסכות, וההורים לא היו מודעים לקיומן או לא שיערו עד כמה הן משמעותיות, הגיעו לפתח הבית בממדים לא פשוטים. אימהות ששללו את המידע שהמורה העבירה באסיפת ההורים הראשונה ודחו על הסף את התיאור שלא הכירו, התחברו כעת לשיח הזה מיוזמתן ופנו לטפל, לחזק ולחולל שינוי.

אתגרים בקשב וריכוז, בעיות בתקשורת חברתית מותאמת, קושי בוויסות חושי, כוחנות (הנובעת לרוב מחולשה, הגנה ופגיעות) - 'יצאו לאור' דווקא אחרי תקופת הריקוד המשפחתי הסוער, ומבקשים שינוי.

אומנם היו חודשים שבהם אף אחד לא חשב על אבחון או ייעוץ, אבל כעת עולה תחושה של 'הבה נעשה הכול ונחזיק במושכות שלנו כהורים'.

האחריות ההורית התחזקה, ואני מזמינה את ההורים לחשבון נפש פנימי: מה הייתם שואפים לשנות? אם שוב נידרש לשבת רק אנחנו ביחד, מה הייתם רוצים שיהיה שונה במצב זה מאשר בהסתגרות הראשונה בעקבות הקורונה?

אנחנו רוצים בעזרת ה' לחזור לשגרה בריאה תמידית, אבל בואו נמנף את מה שראינו, את התהליך שעברנו, בשביל למקסם את היכולות של ילדינו.

נשאל את עצמנו שאלות ממוקדות לגבי כל אחד מהילדים:

• האם לילד יש מקום רגשי חיובי ונינוח בבית?

• האם לילד דפוסים מקובעים בתפקיד 'מרצה', 'מרדך',

'אליס', 'הורי' או 'שתקן'?

האם

התחושה הפנימית שלנו כלפי הילד רגועה, אוהבת וזורמת?

• האם ילדנו קורא וכותב באופן מותאם לגיל?

• האם לילדנו מעגל חברתי שמספק אותו ונכון לו? האם קשריו יציבים, מספקים, משמעותיים, מצמיחים ומפרים?

• האם יש לילד יכולת ריכוז במשימות לטווח קצר וארוך?

• האם חפציו נשמרים, או נשברים, נשפכים, מתקלקלים? האם הוא 'אחראי' בתכיפות לתאונות?

• האם הוא לא מסתבך בשקרים / בעיות?

• האם הילד נוטה לבכות, להתלונן ולראות את חצי הכוס הריקה?

אם משהו מתוך הרשימה או מתוך הלב שלכם מאותת לכם - הוא דורש טיפול.

זה הזמן לקחת את האחריות למימוש הפיקודן שקיבלתם, להתייעץ ולדעת שאתם עושים את המיטב כדי לעזור לילדכם לצמוח באופן הטוב ביותר בעבורו.